

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

За наукові кадри

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА
ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Видається з 1933 р.

№ 36 (1689).

20 ЛИСТОПАДА 1987 РОКУ.

Ціна 2 коп.

Рішення XXVII з'їзду КПРС-в життя!

В атмосфері дружельюбності

У понеділок, 16 листопада, наш університет приймав гостей — делегацію проректорів і деканів кількох гуманітарних коледжів США, в складі якої були професор хімії Хармон Данатан (керівник групи) — проректор Хемпшірського коледжу; професор соціології Барбара Картер — декан факультету Спелманського коледжу; професор філософії Ендрю Ремберт — проректор університету Сент-Лоуренс; професор філософії Джоан Страманіс — декан факультету Роллінс-коледжу; професор російської мови й літератури Айхерського коледжу Джейн Таубмен; професор психології Алфред Фукс — завідувач кафедри психології і декан факультету Боуденського коледжу; Барбара Хілл — декан факультету Денісонівського університету; професор історії релігії Ларрі Шін — проректор Бакнелльського університету; професор філософії та історії релігії Карл Штрауб — проректор і декан факультету Бейського коледжу.

Делегацію університетських діячів США прийняв ректор Одеського держуніверситету імені І. І. Мечникова професор І. П. Зелінський.

З радянської сторони в зустрічі брали участь проректор професор Л. О. Ануфрієв; завідувач кафедри нової і новітньої історії зарубіжних країн професор С. І. Аппатов, доцент В. В. Глебов, голова профкому працівників ОДУ доцент Л. Х. Калуст'ян, секретар парткому ОДУ доцент І. І. Кондратюк, проректор професор В. М. Тоцький, представники відділу зарубіжних зв'язків ОДУ та університетської преси.

Професор І. П. Зелінський

ознайомив гостей з історією університету, його структурою, традиціями і основними досягненнями у навчальній та науковій діяльності. Значну увагу було приділено проблемам університетської перебудови, розвитку студентського самоврядування.

Гості виявили великий інтерес до організації в університеті навчального процесу, змісту навчальних програм та курсів, до підготовки молодшої наукової зміни, прав та обов'язків викладачів, можливостей їх стажування і творчого зростання, джерел фінансування навчальної і наукової діяльності в університеті. Викладачів із США цікавили також організація виховної роботи серед молоді, в тому числі екологічне виховання, матеріальний аспект життя студентів.

Взаємне зацікавлення викликали проблеми обміну студентами і стажерами між Одеським університетом та університетськими закладами США, представленими на зустрічі.

На запитання гостей відповідали Л. О. Ануфрієв, С. І. Аппатов, Л. Х. Калуст'ян та І. І. Кондратюк.

Зустріч пройшла в атмосфері щирості й дружельюбності. Обидві сторони говорили про великі надії, що пов'язуються з майбутнім візитом Генерального секретаря ЦК КПРС М. С. Горбачова до США. Перед вченими всього світу, перед усім людством стоять дві першорядні проблеми: миру і охорони навколишнього середовища. Ці проблеми взаємопов'язані, одну без одної їх розв'язати неможливо. І зустріч на найвищому рівні, безперечно, сприятиме їх розв'язанню.

Програма перебування аме-

риканських вчених в Одесі передбачає також візити в деканати деяких наших факультетів і знайомство з роботою кількох гуманітарних кафедр університету.

***

17 листопада в конференц-залі американська делегація мала зустріч з деканами факультетів університету. В ній взяли участь також проректори В. М. Тоцький, Л. О. Ануфрієв, М. М. Чесноков, завідувачі кількома кафедрами, представники комітету комсомолу ОДУ.

Учасники зустрічі з радянської сторони мали змогу докладно обговорити зі своїми американськими колегами проблеми, що викликають обопільне зацікавлення. Питання при цьому порушувались найрізноманітніші: про навантаження викладачів, зарплату навчання в американських університетах, їх ієрархію, престиж, джерела фінансування, стосунки викладачів і студентів, дозвілля тих і інших тощо. Важливо відзначити, що в ході розмов учасники зустрічі збиралися в групи, так би мовити, за інтересами: представники суспільних наук (психології, соціології, релігієзнавці), мовознавці, природознавці. Це дуже полегшило спілкування вчених, що спеціалізуються з тієї чи іншої галузі знань, поживило бесіди, зробило їх глибшими і предметнішими.

Американська делегація відвідала палеонтологічний музей університету.

18 листопада делегація представників вищих навчальних закладів США закінчила офіційний візит в Одесу.

ПРЕС-СЛУЖБА ОДУ.

Фото В. ПАЩУКА.

У ПАРТКОМІ ОДУ

На черговому засіданні парткому заслухано питання про роботу редакції газети «За наукові кадри», зокрема в такому аспекті, як забезпечення дієвості її критичних виступів протягом 1987 року.

Відзначено актуальність тем партійного і комсомольського життя, перебудови навчально-виховного процесу, наукової і господарської діяльності, що їх висвітлювала на своїх сторінках газета. Підкреслено й те, що газета в цілому правильно, з партійних позицій, критикує недоліки, що мають місце в різних сферах університетського життя.

Ось, наприклад, кілька публікацій, що викликали особливий резонанс у колективі: «Добре сидимо» (про серйозні задачі в організації роботи відділів бухгалтерії університету), «Імунітет до критики» (про безгосподарність у службах АГЧ), «Не стояти осторонь» (про трудову дисципліну на деяких факультетах).

Не обминула газета своєю увагою і справи, пов'язані з перебудовою навчального процесу.

Однак не можна сказати, що критичні виступи газети досягли своєї мети цілком. Головна причина цього — брак конкретної реакції з боку тих, кого стосувалася критика. Серед порушників цієї вимоги парткому названо товаришів Перекитного М. А., Рутівського І. Г., Якубовську О. М.

Що ж до працівників редакції, то їх теж піддано критиці за недостатню наполегливість у роботі з критичними матеріалами, за неспідованість у висвітленні окремих проблем. Так, з поля зору газети випали питання боротьби з пияцтвом і алкоголізмом, мало приділялося уваги діяльності груп народного контролю.

З розглянутого питання ухвалено рішення. В ньому керівників факультетів, підрозділів і служб університету зобов'язано своєчасно реагувати на критичні виступи газети і вживати дійових заходів для усунення виявлених недоліків. Редакцію газети «За наукові кадри» зобов'язано вносити на свої сторінки найзлогородніші питання і добиватись на свої виступи відповіді ділом.

Подасмо (скорочено) виступи товаришів, які взяли участь в обговоренні роботи редакції газети «За наукові кадри».

Проректор з навчальної роботи професор В. М. Тоцький:

Газеті не завжди вдавалось уникнути суб'єктивізму. Нерідко з матеріалами на серйозні теми виступали неспеціалісти і не кращі студенти або навіть викладачі, зацікавлені в усуненні будь-якого контролю за своєю роботою. Очевидно, перш ніж братися до публікації того чи того матеріалу,

Сьогодні
в номері:

* Партком університету розглянув питання про дієвість критичних виступів газети «За наукові кадри». Що стримує розвиток критики в університеті?

— 1 стор.

* Делегація деканів американських коледжів ознайомилась з діяльністю Одеського державного університету.

— 1 стор.

Як розуміють гласність на факультеті РГФ.

— 2 стор.

* Студенти із НДР зустрілись з керівництвом університету: питань, яких не можна вирішити, не буває.

— 3 стор.

редакції слід докладніше знайомитися з думкою компетентних людей. Це б дало змогу уникнути зайвих помилок.

Однією з таких помилок я й досі вважаю публікацію репліки «Що це було?».

Було б добре, якби редакція надсилала вірзики з газети тим, про кого йшлося в її критичних виступах. Реакція на критику була б за такої умови набагато оперативнішою.

Завідувача кафедрою педагогіки доцент О. М. Якубовська:

Питання, що їх порушує газета, безперечно, заслуговують на увагу. Та далеко не всі вони висвітлюються вірно, є моменти, що мають характер сенсаційності. Зокрема, газета критикувала нас за стиль «ретро», але не спромоглася чомусь помітити нашого прагнення знайти шлях і до «стилю модерн». З її сторінок читач не довідується, наприклад, про численні диспути з науково-педагогічних проблем у клубі «Факел», про зустрічі з педагогами-новаторами. Не зрозуміла газета й процесу безперервної педагогічної практики.

А понад те, хочу додати: працівники кафедри просять редакцію не ображати їх публічно.

Ю. М. Анісімов, член парткому.

Не можна вимагати від редактора, щоб він носив на візу кожну замітку! Інакше ми знову скотимось до того, з чого намагаємось зараз, у процесі перебудови, видубитись.

Провідні вчені університету дуже рідко виступають на сторінках центральної та обласної преси. Журналістам багатотиражки слід допомогти у підготовці виступів у пресі.

І. І. Кондратюк, секретар парткому:

Всі підрозділи нашого вузу повинні мати щонайтісніші зв'язки з редакцією, тоді газета більшою мірою стане колективним органом. Реагувати на її виступи треба всім, але більшість товаришів рідної університетської газети просто не читає. На факультетах часто можна побачити нерозбірні її паки.

А не пишуть до газети, бо, мабуть, не мають про що. Вважаю, редакція зробила б добре, якби один номер на місяць присвячувала якомусь із факультетів чи підрозділів. А зараз варто показати, як наші трудові колективи готуються зустріти XIX Всесоюзну партійну конференцію.

Правова основа перебудови

вою революцією. Визначено також вагу реалізації в ході перебудови ленінських вказівок про залучення громадян до керування країною, створення для цього відповідних умов. У цьому зв'язку порушено соціально-конструктивну проблему створення механізму демократії і самоврядування, в тому числі й студентського.

Доповідь аспіранта кафедри О. Д. Кутателадзе присвячувалась використанню досвіду Рубінично-селянської інспекції для раціоналізації структури і перебудови системи народного контролю. Застосовуючи метод порівняльного правознавства, використовуючи фактичний і статистичний матеріал, доповідач переконливо довів придатність для сучасних умов деяких організаційно-правових рішень, що їх ухвалила партія в перші роки Радянської влади. Доповідь закінчилась аналізом роботи нештатного юридичного відділу при Одесько-

му міському комітеті народного контролю, організованого кафедрою з широкою участю студентів.

У доповіді студентки О. Скачко (керівник — професор М. П. Орзіх) показано розвиток радянського конституціоналізму і правової охорони соціалістичних конституцій, обґрунтовано пропозиції, спрямовані на вдосконалення цієї правової охорони з огляду на загальну реформу радянського права, яка зараз здійснюється.

Студентка О. Німенська подала на розгляд конференції доповідь «Реалізація громадянами конституційного права на участь в управлінні державними й суспільними справами» (керівник—автор цих рядків), студентка І. Атаманюк—доповідь «Ленінські принципи управління природоохороною діяльністю: історія і сучасність» (керівник — А. В. Медведєв).

Студент з Демократичної Республіки Афганістан Нур

Ахмад Масуд виступив з доповіддю «Ідеї Жовтня і конституційний розвиток ДРА» (керівник— Т. М. Пахомова). Особливо насиченою була та частина доповіді, яка присвячувалась проекту нової конституції ДРА, що проходить зараз

всенародне обговорення.

Кожному з доповідачів було задано багато запитань.

В. МИХАЛЬОВ,
парторг кафедри
державного й
адміністративного
права.

Плідне обговорення

Підвищення якості підготовки медичних сестер у системі цивільної оборони — таким було основне питання порядку денного науково-теоретичної конференції викладачів кафедр ЦО вузів Одеси, що відбулася недавно на базі нашого університету.

У роботі конференції взяли участь викладачі з Херсона, Ізмаїла, Кривого Рога, Чернівців, Миколаєва.

Серйозні проблеми порушив у своїй доповіді голова міжобласної науково-методичної ради кафедр цивільної оборони з медичної підготовки, завідувач кафедри ЦО нашого університету І. М. Авратинський. Він підкреслив, що в наш час величезного значення набуває впровадження у практику інтенсивних форм і методів навчання, узагальнення й поши-

рення передового досвіду, методична допомога кафедрам (циклом) ЦО, підвищення особистої відповідальності кожного викладача.

На конференції було порушено також питання організації навчального процесу, індивідуалізації занять зі студентами, широкого залучення студентів до наукових досліджень.

Делегати висловили чимало пропозицій щодо вдосконалення методики викладання, організації самостійної роботи студентів і контролю їх знань. Реалізація цих пропозицій сприятиме розв'язанню завдань партії на етапі перебудови вищої школи.

Г. СТЕПКОВЬСЬКА,
старший лаборант
кафедри ЦО ОДУ.

Гласність—справа політична

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

Недавно на факультеті романо-германської філології, як і на інших факультетах університету, відбулася атестація викладачів.

Слід зазначити, що цей захід, надзвичайно важливий для активізації людського фактора і підвищення відповідальності кожного викладача за якість своєї роботи, пройшов на факультеті не зовсім продумано, без належної підготовки і, що найгірше з порушенням принципів демократії і гласності, таких потрібних у нашому житті сьогодні. Досить сказати, що атестаційна комісія працювала «при зачинених дверях». Викладачів на її засідання не запрошували, і, ясна річ, вони не мали змоги дати якісь пояснення з приводу не завжди обґрунтованих зауважень на їх адресу. А це ж явне порушення положення про атестацію, яка повинна проводитись у присутності атестованого і в умовах цілковитої гласності. Невідомо, з чого виходили комісія та її керівники, коли зважувались на порушення такої важливої умови.

Не можна вважати за нормальне й те, як пройшло на факультеті анкетування викладачів. По-перше, далеко не в усіх випадках студенти оцінювали саме тих викладачів, які працювали з ними протягом більш-менш тривалого часу і яких вони добре знають. По-друге, не було забезпечено умов для об'єктивності анкетування: доступ до бланків анкет був вільний, їх міг брати хто-завгодно та скільки завгодно і заповнювати, як кому заманеться. Організовував анкетування один представник деканату, призначений довільно й похапцем, і контролю за об'єктивністю підсумків анкетування не було. Тож вважати всі ці матеріали придатними для оцінки викладача просто неможливо.

Оскільки анкетування життєво стосується кожного викладача і якоюсь мірою може позначитись на його долі, воно повинно проводитись з якнайточнішим додержанням вимог та умов, що ставляться до таких соціологічних досліджень, — інакше їх взагалі проводити не можна. Результати анкетування набирають статусу документа лише тоді, коли їх підбиває комісія не менш як з трьох чоловік, бажано з кращих студентів-активістів,

які перед цим не контактували з анкетованим викладачем, а тому неупереджені. Результати анкетування треба підбивати невідкладно і не тримати довго в таємниці від анкетованих, щоб вони не перетворилися на засіб психологічного тиску на викладачів, не висіли над ним своєрідним дамокловим мечем.

Слід продумати також питання про те, чи можна допускати до участі в анкетуванні студентів, які порушують дисципліну і безвідповідально ставляться до навчання.

проблеми, що стосуються кожного викладача університету, мені довелося вдатись до роз'яснення до професора В. М. Тоцького.

Владлен Миколайович був лаконічним: деканати й кафедри повинні були розтлумачити кожному викладачеві порядок проведення атестації. На кафедрах її слід проводити обов'язково в присутності атестованого. Будь-хто з них, якщо він незадоволений своєю оцінкою, має право оскаржити дії керівника кафедри.

Щодо анкетування студентів, які вперше мали скласти оцінки своїм викладачам, то

хто не мав, але грубих порушень положення про анкетування не було. Бланки анкет на кафедрах без нагляду не валялися.

З огляду на сказане вище дозволимо собі кілька зауважень. Автор листа до редакції О. А. Жаборюк не надавав своїй думці про події на факультеті анонімного характеру, і це робить їй честь. Вона сама підкреслила, що в недоліків проведених заходів були «пом'якшуючі обставини» — і атестація, й анкетування студентів «проводилися вперше і досвіду в цій справі ще нема». Цікаві, хоч і не в усьому беззаперечні думки автора

що їх звіти на кафедрах — це лише підготовка до фактичної атестації. Оскільки оцінки, що були виставлені комісією, не були доведені до відома всіх викладачів, склався привід стверджувати про проведення атестації при «зачинених дверях». Отже, заява декана факультету Л. М. Голубенко про те, що на засіданні цієї комісії запрошувались всі викладачі спеціальною об'явою, вимагає короткого коментаря: згадана об'ява справді з'явилася, але тільки за один день до засідання комісії. Тож не дивно, що більшість викладачів взагалі не знала про цю подію. Це — за словами тих, хто благав не називати їх прізвищ.

Спростовуючи мої міркування, представники факультетського керівництва можуть посперечатися на безліч пунктів різних міністерських інструкцій. І навіть присягнувшись, що жодна з них не була порушена.

Та сьогодні подібні заповнення можуть викликати лише почуття гіркоти й іронії: бо чи доречно така відданість недосконалим інструкціям в період, коли так гостро порушуються питання про необхідність критично ставитись до всього, що вже не відповідає нашому бажанню утвердити в трудовому колективі стиль справедливості, об'єктивності і чесності.

Беру на себе сміливість стверджувати, що думку доцента О. А. Жаборюк з приводу анкетування студентів — мається на увазі серйозність і соціологічна культура — поділяє переважна більшість викладачів, і не лише факультету романо-германської філології.

Ще й досі в університеті обмінюються думками з приводу незначної, на перший погляд, події, яка сталася на останньому засіданні вченої ради: її члени проголосували за повернення на додатковий розгляд матеріалів на викладача факультету РГФ Т. М. Корольової, яка рекомендувалась в докторантуру, без обговорення цього питання на кафедрі і вченої раді факультету.

Як кажуть компетентні люди, це — суттєве порушення існуючого положення ВАКу. І це насторожує. Бо подібна «дрібниця» як і деякі інші, є свідомим відсутності на факультеті РГФ справжньої гласності, участі колективу у вирішенні проблем, які стосуються його безпосередньо.

Ось про що, на мою думку, йдеться в листі до редакції доцента О. А. Жаборюк.

М. ЩЕРБАНЬ.

РІЗНОЧИТАННЯ

Звичайно, можна знайти певні «пом'якшуючі обставини» в оцінці проведених заходів — адже й атестація і анкетування проходили на факультеті вперше, досвіду щодо цього нема. Тим продуманіше й відповідальніше, ніж це мало місце в дійсності, повинне було керівництво факультету поставитися до справи.

О. ЖАБОРЮК,
доцент кафедри граматики
англійської мови.

ПРИВІД ДЛЯ РОЗДУМІВ

Не кожен лист, адресований газеті, слід публікувати. Барті цього, звичайно, лише ті листи, які криють у собі беззаперечний суспільний інтерес і привертають увагу громадськості до найневідкладніших проблем життя того чи іншого колективу.

Але навіть цілком особистий лист спонукає часом редакцію до роздумів над його мотивами, щоб при нагоді порушити серйозну морально-етичну тему.

До окремого розряду слід віднести листи, які дають змогу побачити дуже серйозні проблеми не лише якогось одного трудового колективу, наприклад, кафедри чи факультету, а й університету в цілому.

Таким листам, природна річ, — особлива увага. І до них, на мій погляд, належить лист доцента кафедри граматики англійської мови Олени Анатоліївни Жаборюк.

Перш, ніж його друкувати, я мав розмову не лише з автором: у листі, як у цьому легко може впевнитися наш читач, є місця, що потребують роз'яснень. Оскільки ж автор порушив дуже гострі

тут теж було дано найвичерпніші інструкції. Однак в організації справи не обійшлося без недоліків. Причиною їх був не лише брак досвіду, а й те, що кампанія проводилася поспіхом, оскільки Мінвуз України кваліфікував із звітом про виконання заходу.

Із змістом листа Мінвузу були ознайомлені декани всіх факультетів, у тім числі й декан факультету РГФ Л. М. Голубенко.

На моє запитання, як проходила атестація викладачів на цьому факультеті, Лідія Миколаївна відповіла:

— В цілому організовано, без серйозних порушень положення про атестування. Те, що атестаційна комісія працювала «при зачинених дверях», як висловила Олена Анатоліївна, не відповідає дійсності. Автор листа не вказала, що мова йде не про атестацію на кафедрі, а про засідання факультетської комісії, що розглядала підсумки атестування на кафедрах. Ми не вважали за потрібне скликати на це засідання викладачів усього факультету, оскільки все було вирішено на кафедрах. Але оголошення із запрошеннями викладачів на це засідання висіло. Олену ж Анатоліївну на засідання запросили і в коректній формі висловили рекомендації, яких не було у висновках кафедри. Вважаю, що в цьому випадку ми вчинили правильно.

Щодо анкетування студентів, то проводилося воно в пору, коли мене на факультеті не було, і займалася цією роботою заступник декана Людмила Леонідівна Ємельянова.

Зустрівся я і з Л. Л. Ємельяновою. З її слів, досвіду проведення такого анкетування на факультеті, справді, ні-

листа з приводу анкетування, а головне, з приводу узагальнення його наслідків та використання їх під час атестації викладачів. І якщо перечитати ще раз коментар посадових осіб до листа О. Л. Жаборюк, то справді може здатися, що ні для чого було й «город горіти»: усе вперше, все нове, тож ніби сам бог велів десь та в чомусь схибити. Інакше кажучи, лишається тільки подякувати товаришам за роз'яснення, а автору листа — за вчасно порушену тему і вважати справу закінченою.

Та все ж... Дозвольте взяти під сумнів, що Олена Анатоліївна написала б до редакції, якби в глибині душі її не «муляла» якась несправедливість. Причиною всього, очевидно, був характер зроблених їй зауважень. Це з одного боку. А з другого, то й адміністрація факультету в розмові з редактором ніби чогось недоговорювала. Хоч-не-хоч ставиш себе в позицію слідчого з фільму «Візит до Міноавра».

Тож що могли сказати чи не сказати доцентів О. А. Жаборюк під час атестації?

Розмовляю з іншими викладачами факультету романо-германської філології, які гаряче уможовляють ні в якому разі не називати їх прізвища в газеті. (Прощу читача звернути увагу на цю обставину!).

Але перш за все повинен уточнити, що О. А. Жаборюк, говорячи про роботу атестаційної комісії «при зачинених дверях», справді була неточна. Вона мала на увазі факультетську комісію, на якій підбивались підсумки кафедральної атестації, а в дійсності викладачам давали оцінки, які й були офіційно зафіксовані.

Справа в тому, що викладачі були орієнтовані на те,

Урок неформального спілкування

В актовому залі корпусу гуманітарних факультетів відбулася зустріч студентів включеного навчання з НДР з представниками адміністрації і партійної організації ОДУ. Промецьких студентів відповідали ректор університету професор І. П. Зелінський, секретар парткому доцент І. І. Кондрак, проректор, професор Л. О. Ануфрієв, проректор з АГЧ

Пропонуємо читачам скорочену стенограму цієї бесіди.

Відкриваючи зустріч, професор І. П. Зелінський нагадав, що університет надзвичайно зацікавлений у розширенні наукових зв'язків з вузами НДР. За час перебування в стінах ОДУ німецькі студенти повинні щонайефективніше навчитись російської мови. Разом з радянськими студентами, партійною комсомольською і профспілковою організаціями студенти з НДР втілюватимуть у життя все, що спрямоване на перебудову радянської вищої школи.

Одеса — один з великих культурних центрів півдня України, і німецькі студенти мають змогу пізнати всі його духовні багатства. Це стосується не лише відвідин театрів, музеїв і т. д., а й передусім знайомства з двома дуже цінними книжковими збірками: обласною науковою бібліотекою імені Горького і науковою бібліотекою університету. В останній є, наприклад, унікальна добірка періодичних видань часів Великої французької революції, підшивки ленінської «Іскри», багато інших раритетів.

Для того, щоб успішно розв'язати всі ці завдання, сказав далі ректор, треба усунути з дороги все зайве, все, що заважає інтенсифікації навчального процесу. Для цього, власне кажучи, й організовано дану зустріч.

Посипалися запитання, часом найнесподіваніші: з побуту, навчання, культурного

дозвілля. Студенти з НДР ґрунтовно підготувалися до зустрічі.

Запитання. В НДР ми добре вивчили теоретичні основи наукового комунізму. Нам хотілося б ближче познайомитися з практичним аспектом справи, з революційною практикою перебудови. Як це організувати?

Л. О. Ануфрієв. Пропоную зібратися спеціально для обговорення цього питання. Хай представники студентів з НДР висловлять свої міркування, побажання. Певен, що ми зможемо організувати все залежно від ваших бажань аж до безпосереднього ознайомлення німецьких студентів з роботою місцевих Рад, зустрічей з керівниками промислових підприємств, державних установ тощо.

Запитання. Як усунути бюрократію в питаннях обслуговування німецьких студентів у науковій бібліотеці?

І. П. Зелінський. Можете не сумніватися, заходів буде вжито негайно.

Запитання. У нас в НДР перерви бувають після 90 хвилин занять. Чи не можна створити для нас звичні умови й тут?

І. П. Зелінський. Щодо наших студентів, то ми не можемо орієнтувати їх на заняття за таким регламентом. Це заборонено нормами гігієни й санітарії, що затверджені Міністерством охорони здоров'я СРСР. Подумайте, адже протягом 90 хвилин підряд доведеться працювати не ли-

ше молодим людям, а й літнім викладачам. Але якщо це для вас так важливо, ми зможемо піти вам назустріч і налагодити навчання у звичному для вас ритмі.

Запитання. Погане опалення в деяких аудиторіях корпусу гуманітарних факультетів. Як ви збираєтесь цьому зарадити?

І. Г. Рувовський. Так, нарікань на опалення багато. Були вони й торік. Робили все для усунення такої вади. Запрошували досвідчених спеціалістів. Та, очевидно, доведеться утеплювати будинок спеціальними теплоізоляційними матеріалами.

І. П. Зелінський. Прикро, але факт: з опаленням негаразд. Річ у тім, що корпус збудовано з великими відхиленнями від проекту. Думаю, треба знайти можливість для того, щоб організувати заняття німецьких студентів у корпусі геолого-географічного й біологічного факультетів. Питання такої передислокації можна розв'язати шляхом організації двозмінних занять на цих факультетах.

Запитання. Для вдоскона-

лення мовної практики нам показують кінофільми — екранізації літературних творів і т. п. Часто це старі, нецікаві стрічки. Крім того, на їх перегляд доводиться їздити до кінотеатру імені Короленка...

І. П. Зелінський. Треба організувати зустріч представників німецьких студентів з начальником облінопрокату. І вибрати краще з того, що нам можуть запропонувати. Друге: демонструватимемо дібрані фільми тут, у цьому залі. Товаришам Е. А. Чечельницькому і Є. В. Лобашевському доручається про це подбати.

Запитання. Ми довго чекали на зустріч зі своїми шефами — студентами III курсу філологічного факультету: вони працювали в колгоспах до 19 жовтня. Хотілося б, щоб у період адаптації шефи були на місці.

І. П. Зелінський. Зробимо так: або призначимо вам за шефів студентів V курсу, або організуємо роботу третьокурсників у місті.

Було задано багато інших запитань. На всі з них німецькі студенти дістали відповіді

компетентних осіб. Професор І. П. Зелінський понад те повідомив, що однією бесідою обговорення проблем не обмежиться. Ректор готовий прийняти будь кого з німецьких студентів не лише з питань навчання, побуту, а й з особистих. Про це говорили й присутні на зустрічі представники адміністрації і партійної організації університету.

Керівник групи студентів з НДР Маргіт Шаллер подякувала представникам адміністрації і парторганізації ОДУ за організацію навчального процесу, теплий прийом і відповідальну дружню бесіду.

— Ми порушили найживотрешніші питання й дістали конкретні відповіді. Тепер багато хто з наших студентів знає ректора ОДУ краще, ніж своїх власних ректорів з німецьких університетів: їм треба було б у такому плані перебудуватися.

На закінчення зустрічі німецькі студенти організували імпровізований міні-концерт. А коли заспівали «Катюшу», її підхопив увесь зал...

О. ГУБАР.

твоя майбутня професія

Переступити поріг

З перших кроків у школі, звичайно, брав острах: залишитися сам на сам з тридцятьма шістьма непосидючими четвертокласниками! Та, як кажуть, біда навчає вареники їсти. Вчителька, в якій я мав проходити педагогічну практику, несподівано захворіла, і мені хоч-не-хоч довелося взяти її уроки в двох четвертих та одному п'ятому класах. І вести їх самому, а не під крильцем старшого товариша, чия мовчазна присутність уже сама собою організовує клас.

З чого почав? Очевидно, з того, з чого починають усі: зібрав у кулак волю і з туману теоретичних міркувань (чим захопити клас? як заволодіти його увагою? на чому будувати авторитет?) вступив у дійсність.

О! Якою рухливою, галасливою і навіть зневажливою до мене виявилась вона. Практикант — це ж бо не своя, добре знана й вимоглива вчи-

телька. В його присутності можна собі дозволити багато чого.

І клас дозволяв, не звертаючи на мене ані найменшої уваги. А я? Дякую долі, що не розгубився, не заметушився, а з усією суворістю, на яку був здатен, скомандував:

— Встати!

Далі привітався, відрекомендувався, значно спокійнішим голосом дозволив сідати.

Чи правильно я повівся, не знаю. В думці весь час спливали рядки конспекту з психології про гальмування нервових процесів, а я намагався ввести клас у русло ділової розмови: перевірка домашнього завдання, виклики до дошки. Але: один відповідає, другий одвернувся, треті якісь балачки завели. Як залучити їх до загальної роботи класу, коли ще й імен та прізвищ усіх до пуття не знаєш, не те що характерів?

Швидше перейшов до пояснення нового матеріалу. Зрозуміли? Ніби так. Усі пишуть.

На першому уроці я ніби встиг зробити все, навіть домашнє завдання записати на дошці до дзвінка. Чи це свідчить на мою користь? Мабуть, так, бо на другий день я вже почував себе в класі вільніше, і всі гуртом ми ніби працювали продуктивніше. Дійшло навіть до виставлення оцінок. Згадалося при цьому моє недавнє шкільне минуле, розмови про те, що за «двійку» вчителів перепадає дуже, ніж учнів. Добре, що зараз не так. Бо навіть кілька тижнів практики переконали: вчитель повинен бути в усьому і до всіх справедливий, у різних ситуаціях чесний. Ну і, ясна річ, знаючий.

А ще практика показала:

дуже потрібна майбутнім вчителям практична, а не в теорії допомога психологів. Хто, як не працівники кафедри психології, краще навчать людину, яка щойно виходить на шлях педагога, знаходити контакт з класом, заволодівати увагою учнів на уроці?

Що ж до мене самого, то час роботи в школі поставив переді мною нову вимогу: вивчати мову і літературу не як предмет навчального плану, а як предмет заради підростаючої людини, щоб допомогти їй стати людянішою. Література й мова мають для цього величезні можливості — значно більші, ніж інші дисципліни.

Ю. ПРИСЯЖНИЙ,
студент V курсу філфаку.

ЧИ Є У НАС СТУДЕНТСЬКА НАУКА?

— Звичайно, є! — скаже читач і наведе на підтвердження такої думки публікацію в номері «ЗНК», присвячену 70-річчю Великого Жовтня, де мовилося про підсумки республіканського конкурсу на кращу наукову роботу студентів з природничих, технічних, гуманітарних і суспільних наук.

— Звичайно, є! — твердо відповіла на це запитання й відповідальний секретар НДРС університету старший інженер НДЧ Рита Миколаївна Дейнеко і додала до газетної інформації традиційний цифровий звіт. З нього, крім уже надрукованих у газеті даних, довідуємося ще й про те, що серед вузів Одеського регіону наш університет в останньому конкурсі здобув перше місце як за кількістю поданих робіт, так і за кількістю нагороджених.

Чудові дані, чи не так?

Але все, як казали старода-

вні слід пізнавати в порівнянні. Якщо поставити поруч цифру, що показує кількість студентів у вузі, і цифру, що показує кількість поданих на конкурс студентських наукових робіт (4500 і 323), то слово «чудовий» може здатися дещо недоречним.

Особливо ж яскраво ця недоречність вимальовується, коли до сказаного додати, що до 104 студентських робіт конкурсні комісії висловили цілу низку досить серйозних претензій типу «немає нових ідей розв'язків», «невисокий науковий рівень», «недодержання вимог ГОСТів», «суто реферативний характер» тощо.

Серед поданих на конкурс робіт (а подаються, відома річ, кращі) знайшлося три, яким дано негативну оцінку. Одну з них підготували на кафедрі історії КПРС під девізом «Правда й неправда» (автор — третьокурсниця біологічного факультету Ж. Бугайцова, науковий керівник — доцент В. Нагайник), а дві інші — на кафедрі політекономії під девізами «Розвиток» (автор — п'ятикурсниця факультету РГФ Т. Бурнашова, науковий керівник — доцент М. Фіногін) і «Стимулювання» (автор — п'ятикурсниця біологічного факультету Н. Білоус, науковий керівник — доцент Л. Доленко).

Коротше кажучи, мова — про якість студентських наукових робіт. Її аж ніяк не віднесеш до рівня, який би личив нашому вузові в період перебудови.

Зарадити справі, на думку Рити Миколаївни, можна. Треба тільки, щоб роботи на конкурс надходили своєчасно — до 15 вересня, а не готува-

лись у спішному порядку за 2—3 тижні, як це буває зараз. Щоб перед поданням на конкурс роботи проходили обов'язкову перевірку рад НДРС. Щоб голови факультетських рад НСТ і наукові керівники в період оформлення робіт були на робочих місцях, а не у відпустках, як сталося цього року на фізичному факультеті й викликало зрив плану подачі робіт.

Всі ці та інші організаційні моменти мають, певна річ, свою вагу. Але мова знов-таки не про це. Мова про те, чи студентські наукові роботи є наслідком серйозних наукових досліджень?

На це запитання ствердною відповіддю, на жаль, не знайшлося. Адже в наукових дослідженнях та підготовці робіт на конкурс беруть участь здебільшого студенти старших курсів, переважно дипломники. Що ж до студентів других і четвертих курсів, то їх до наукових досліджень залучають поки що не виправдано мало. Студент через це не набуває смаку до наукових занять з перших кроків перебування в університеті, як годилося б, а «дозріває» лише десь до четвертого-п'ятого курсу.

Варто також ширше залучати студентів до роботи в лабораторіях НДЧ. За даними на 28 вересня цього року, до лабораторій НДЧ за госпдоговірною тематикою зараховано тільки 208 чоловік, а за держбюджетною — 11.

Як бачимо, для того, щоб піклування про студентську науку мало право вважатися достатнім, треба докласти ще багато зусиль.

Г. ОСТРОВСЬКА.

3 позицій сьогодення

XXVII з'їзд КПРС, січний (1987 року) Пленум ЦК КПРС в ряду фундаментальних заз-дань з ідеологічної роботи в наш час назвав і посилення пропаганди всесвітньо-історичного досвіду діяльності партії Леніна на різних етапах боротьби за соціалізм. В цьому досвіді сучасники знаходять чіткі відповіді на питання, як, звідки і чому ми прийшли до соціалізму, в ім'я чого працюємо й боремося сьогодні, куди та яким шляхом маємо йти завтра.

Осмыслити історичний досвід КПРС і всього радянського народу, не впадаючи в суб'єктивізм і уникаючи волонтаризму, допоможе праця визначних вчених - суспільствознавців Б. О. Чагіна і В. І. Клушина «Історичний матеріалізм в СРСР у перехідний період (1917—1936 рр.)». Історико-соціологічний нарис, що вийшла друком торік у видавництві «Наука».

Розглянуті в книжці історико-соціологічні питання розкриваються в проблемно-історичному плані, що дає змогу зосередити увагу на головних, стержневих гранях розвитку історичного процесу в перехідний період, проаналізувати основні закономірності прогресу соціологічних знань.

Б. О. Чагін і В. І. Клушин через дослідження проводять думку про те, що біля джерел радянської соціологічної думки стояв В. І. Ленін — геніальний мислитель і великий революціонер, політичний геній якого є наслідком, вершиною його філософської думки.

З перших днів Жовтня перед партією більшовиків і її творцем постало гігантське завдання: опираючись на вчення основоположників марксизму, розвинути марксистську теорію в нових історичних умовах, відмовляючись від деяких теоретичних формул, які вже не відповідали новій епосі революційного перетворення світу.

Історичний матеріалізм, основоположниками якого були К. Маркс і Ф. Енгельс, є, за словами Леніна, величезним здобутком наукової думки, завдяки якій «хаос і свавілля, що панували досі в поглядах на історію і на політику, змінилися надзвичайно цілісною і стрункою науковою теорією». Філософія і соціологія марксизму стали для вождя революції і керованої ним Комуністичної партії теоретичним фундаментом у практичній діяльності, пов'язаній з будівництвом нової суспільно-економічної формації. Історичний матеріалізм тісно поєднувався з усією революційною діяльністю пролетаріату і трудящих мас.

Автори книжки підкреслюють, що для Леніна історичний матеріалізм був не готовою схемою, а логікою історичного прогресу, методом відкриття і застосування нових принципів та закономірностей історії. Керуючись у пізнанні суспільних явищ діалектичною логікою, Ленін надавав надзвичайної ваги розв'язанню таких питань, як співвідношення старого й нового, загального і конкретного, єдності об'єктивного і суб'єктивного, різноманітності можливостей, що реалізуються в дійсності, і т. д.

В. І. Леніну належить заслуга дальшого розвитку діалектики та її конкретного застосування в умовах соціалістичної перебудови суспільства. Ленінські ідеї про діалектичні процеси соціальної дійсності стали компасом для марксистської соціології і незамінною зброєю в боротьбі з метафі-

зичною і механістичною методологією, опортунізмом та ревізіонізмом. Головне ж у творах Леніна перехідного періоду — це розробка діалектики революційного процесу в пору становлення нової суспільної формації і її першої фази — соціалізму.

Чітко висвітлено в книжці також ленінські положення про зростання ролі суб'єктивного фактора в будівництві соціалізму, про необхідність удосконалення роботи державного апарату, його демократизацію, про добір, виховання та розстановку керівних кадрів. До цих ленінських ідей знову звертається партія в такий відповідальний період, яким є сучасний етап нашого суспільства.

З великим інтересом читаються глави про проблеми освоєння ленінської ідейно-теоретичної спадщини, про боротьбу визначних діячів партії і держави, перших радянських філософів за ленінізм, проти його перекозачень як у самій партії, так і за кордоном.

В основу своєї праці автори поклали проблемно-концептуальний метод. Це дало змогу розглядати проблеми в їх розвитку, аналізувати різні точки зору, показати місце й роль тієї чи іншої проблеми в загальній системі ідей марксизму-ленінізму. Такий метод вдало поєднує історичний і логічний шляхи дослідження.

Аналіз основних проблем історичного матеріалізму (його предмет, природа й суспільство, спосіб виробництва, виробничі сили, роль народних мас і особи в історії, соціальна структура суспільства та ін.) подано в тісному зв'язку з теоретичними дискусіями, що проходили в 20—30-і роки.

Сильною рисою праці є й те, що проблеми історичного матеріалізму досліджуються в нерозривному зв'язку з іншими суспільними науками (етикою, вченням про державу і право, літературознавством).

Значне місце в книжці відведено принципу партійності теорії взагалі та історичного матеріалізму зокрема. В ній показано, як радянські вчені-суспільствознавці 20—30-х років опановували досвід послідовного партійного підходу до оцінки філософсько-соціологічних систем противників марксизму.

Зі знанням справи написано розділи, що розкривають культурно-ідеологічний фронт класової боротьби пролетаріату в перші роки після Жовтня.

До недоліків книжки, на наш погляд, слід віднести те, що філософську дискусію кінця 20-х і початку 30-х років варто було б висвітлити більш ґрунтовно, з сьогоденних висот розвитку нашої філософської науки і суспільної практики. В кінці книжки не завадили б список літератури і вказівник імен.

В цілому ж праця, про яку йде мова, — найбільш масштабне і глибоке на сьогоднішній день розкриття основних проблем історичного матеріалізму, що стояли в центрі теоретичної і практичної діяльності КПРС, перших радянських філософів.

Яскрава образна мова, добрий літературний стиль викладу створюють ефект бесіди авторів з читачем. Це саме те живе слово, що пробуджує роздуми, кличе до полеміки, до пошуку нових творчих підходів у розв'язанні завдань, що стоять сьогодні перед радянським суспільством.

А. ПОТАПЕНКОВ,
кандидат філософських наук, доцент кафедри наукового комунізму.

Бути чи не бути МЖК?

XXVII з'їзд КПРС визначив як найважливіше завдання прискорене розв'язання житлової проблеми в країні, забезпечення до 2000 року практично кожної сім'ї квартирою чи індивідуальним будинком.

В Одеському університеті працює близько 1500 молодих викладачів (до 35 років) і працівників. Очевидно, не можна говорити про підвищення відповідальності за якість наукової і трудової діяльності, про посилення громадської активності молодих людей, не торкаючись їх соціальних і побутових проблем.

Однією з таких проблем є проблема житла. Прискорити її розв'язання можна. І дають цю реальну можливість молодіжні житлові комплекси (МЖК).

Існує дві форми молодіжних комплексів: МЖК і МЖБК (молодіжний житлово-будівельний кооператив). Різниця між ними в тому, що будівництво в МЖК оплачує держава, а в МЖБК — держава сплачує лише частину вартості, як це робиться в кооперативах. Але в обох випадках молоді бере безпосередню участь в будівництві — і з відривом і без відриву від основної роботи. Величезною перевагою молодіжних комп-

лексів є те, що згідно з постановою Раді Міністрів СРСР про МЖК, відрахування квартирної частини від збудованого житла для міськвиконкому не роблять.

Цього року спільним рішенням Одеського облвиконкому, приездії облпрофради і обкому комсомолу затверджено програму «Житло для молоді на період 1988—1990 рр.». Згідно з нею в 1989 році передбачено будівництво МЖК. На цьому ж рівні розв'язувались і загальні питання — відведення ділянок під забудову, розпланування мікрорайонів, організація будівельного тресту МЖК в Одесі і Одеській області. Важливим етапом розв'язання житлового питання є складення протоколу на розширеному засіданні Одеського міськвиконкому, де формуватимуться й затверджуватимуться списки організацій — пайовиків, що виділяють кошти на будівництво житла для молоді.

На 1989—1991 роки у фонд будівництва МЖК в Одесі різним міністерствам і відомствам заплановано виділити близько 6 мільйонів карбованців. Середня вартість однієї квартири в МЖК орієнтовно становитиме 15 тисяч карбо-

ванців, з яких 4 тисячі відраховується у фонд соцкультпобуту.

На сьогодні з усіх вузів Одеси лише університет має реальну можливість для пайової участі в будівництві МЖК-1, що його заплановано вести разом із заводами «Центроліт», «Припортовий», «Продмаш» та Коліндорівським заводом хлібопродуктів у селищі імені Котовського.

Згідно з положенням про МЖК до соціалістичного змагання за право стати членом загону допускаються молодіжний будівельний загону допускаються особи віком до 35 років, які стоять на квартирному обліку в райвиконкомах за місцем проживання. До участі в змаганні допускаються також працівники університету, які живуть в місті Одесі на найнятій площі.

Зараз в університеті працює ініціативна група при комітеті ЛКСМУ, яка розв'язуватиме організаційні питання щодо формування МЖК. Анкети-заяви з цього приводу комітет комсомолу прийматиме щосереди з 16.00 до 17.00.

Д. ДОЙКОВ,
керівник ініціативної групи МЖК,
В. КОВТУН,
голова РМУ і С ОДУ.

БІБЛІОТЕКА
В ЮВІЛЕЙНОМУ
РОЦІ

Робота нашої бібліотеки, як і всіх трудових колективів країни, проходить під знаком 70-річчя Великого Жовтня. Тому в пору підготовки до цього свята і зараз центральне місце в нашій масовій роботі посідає жовтнева тематика. Проходять читачькі конференції, зустрічі з ветеранами революції, огляди літератури й виставки. Одна з них — «Жовтень — головна подія ХХ століття» експонується й досі, даючи відвідувачам чіткий орієнтир у морі літератури, присвяченій Великій Жовтневій соціалістичній революції.

Та наймасштабнішим заходом, що вийшов поза рамки не лише університету, а й міста, стала міжвузівська науково-теоретична конференція «Жовтень і бібліотечна справа», що проходила на базі університетської наукової бібліотеки 29—30 жовтня.

Кілька доповідей на ній були присвячені питанням перебудови взагалі, а також перебудови змісту й форм роботи бібліотек, питанням підвищен-

ня ідейно-політичного і професійного рівня працівників вузівських бібліотек, активізації ідейно-виховної роботи, йшлося на конференції про відбиття ідей Жовтня в мемуарній та історіографічній літературі тощо.

В роботі конференції брали участь працівники вузівських бібліотек Одеси та області, представники бібліотек Криму, Миколаївської, Херсонської і Запорізької областей, для яких наша наукова бібліотека є методичним центром з питань ідейно-виховної і масової роботи серед молоді.

Є. САВЕЛЬЄВА,
зав. відділом НБ ОДУ.

* Цими днями відбулась легкоатлетична естафета на приз газети «Чорноморська комуна». Команда університету виборила друге місце. На першому — прадавній суперник ОДУ, команда педагогічного інституту імені Ушинського.

* Закінчуються змагання вузівських команд на першість міста з футболу. Наші спортсмени ведуть боротьбу за друге — третє місце.

* 23 листопада в приміщен-

ні технологічного інституту харчової промисловості імені Ломоносова відбудуться змагання на першість університету з настільного тенісу. Початок — о 21.00.

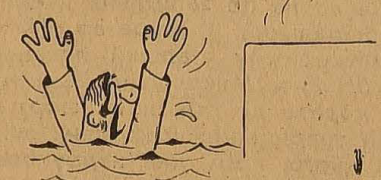
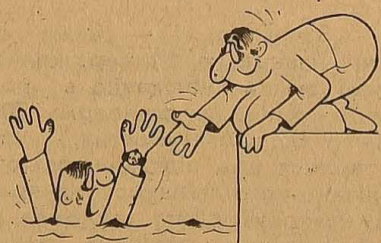
* В університеті працюють абонементні групи з ритмічної гімнастики для всіх, кому подобається такий вид спорту. Заняття проводяться в гуртожитку № 8.

Працюють також групи загальної фізичної підготовки і групи плавання для працівників університету.

Докладніші довідки — телефоном 63-77-48.

Добірку підготувала

Г. РОМАНОВА.

ПИШІТЬ НАМ: 270000, Одеса-Центр, вул. Петра Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ: Одеса, вул. Петра Великого, 2, 3-й поверх, кімната 86.

ДЗВОНІТЬ:

тел. 23-84-13

Редактор **М. ЩЕРБАНЬ.**